

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
19 Februarie st. v.
2 Martie st. n.

Este în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 8.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Departeam fost de tine...

Departeam fost de tine, dragă,
Munți mari, văi lungi ne-au despărțit;
Dar al meu dor și și și noapte
La sinul teu a năzuit.

Și am plecat cu bucurie
Din zarea negrei depărtări,
Cu scumpe daruri pentru tine
Și cu înfocate sărutări.

Trecut-am vesel ripi, prăpastii,
De-amorul teu incurajat;
De și furtuni îngrozitoare
De-asupra-mi clocotiau turbat.

Ș-acum că te revéd, vai mie!
Stau rece și increminit...
Eră mai bine 'n a mea cale
Un fulger să me fi lovit!

1881.

M. Pompiliu.

Turcul călugărit.

Istorióră pop. din Bucovina.

Dice c'a fost odată un turec. Și turcul acela, nu știu cum și din ce pricină, destul atâta că-și puse în gând ca, mai înainte de ce va muri, să se curătescă de toate păcatele câte le-a făcut trăind în lume.

Dar cum și 'n ce mod să se curătescă el de păcate? Asta eră ceva, ce singur n'o scia, căci în țera sa despre asemenea lucruri nu s'a pomenit nici odată... Nu-i vorbă, își frământase el capul, cât își frământase: ce-ar direge și cum ar scôte-o mai bine la capăt ca să nu inchine stégul mai înainte de-aș mântui sufletul, dar de giaba! Nu scia cum și — pace bună!

Și așa amblând el în cöce și 'n colo dus pe gânduri, etă că, de unde și până unde, se 'ntălnesc c'un român. Acesta, cum îl vede că e așa de supărat, îl întrebă:

— Ian auți bre ciorbăgiule! ce-ți lipsesc de ambli așa de supărat? Nu cumva ți-ai pierdut moșiile, ce-lea ce nu le-ai avut?

— Cât despre moșii, — răspuse turcul cu jumătate de gură, — m'a ferit Dumnezeu, căci nici nu le-

am avut, nici nu le-am pierdut. Dar alta e la mijloc de ce sînt așa de supărat; e adeca aceea, că aș voi să mă curătesc de păcate și nu știu cum!

— Halal de capul teu, decă nici atâta nu știi! se vede că împărăția ceriului nu e făcută pentru niște ömeni ca tine! Cu tóte acestea însă, fiind că numai decăt voiesci să te curătesci de păcate și fiind că semenii a fi un om de omenie, voiu să-ți dau eu un sfat.

— Și acela ar fi? — întrebă repede turcul.

— Nu departe de-aice se află o mănăstire românăscă... du-te acolo, călugăresce-te, trăiesce în post și rugăciune câte zile mai ai de trăit, și etă că mântuînța ta-i gata! Când vei muri să știi că sufletul nu-ți va fi nici c'un păcat încărcat!

Turcul, cum auți acésta, puse amëndoué mânele la pept, plecă capul până la pământ, mulțami din tötă inima românului, își luă remas bun dela densus și se îndreptă apoi cu pași repeți spre mănăstirea arătată. Și cum ajunse la mănăstire, se duse drept la starețul și-i spuse tot alénul inimei sale, precum și scopul pentru ce a venit.

— Bine, dragul meu! — răspuse starețul, după ce-l ascultă cu luare aminte, — eu te primesc bucuros în mănăstire, dar mai înainte de tóte la una trebuie să te fac luătoriu de samă. Dta, ca turec, trebuie mai întei și 'ntei să te botezi, apoi tötă averea ce vei fi avënd'o trebuie s'o inchini mănăstirii, și abiă după acésta poți fi călugărit, mai înainte nu! Așa prescrie legea călugărescă și eu trebuie să me țin de densa!

Turcul, când auți cuvintele acestea, nu-i pré veni la socotélă. De botez, ca de botez, scia că nu-i cel lucru mare, dar avënd vr'o câteva sutişóre de galbeni puse la chimir, nu s'ar fi despărțit bucuros de densele, căci mult a trebuit să alerge și să muncéscă pân' ce le-a câștigat. Dar ce eră să facă? De voie, de nevoie trebui să se supue, să scótă gălbenașii, singura lui avere, și să-i deé starețului, decă voia să se călugărescă și să se mântuésce de păcate.

Starețul, când vedú galbinii sclipind, i ridea inima de bucurie, și... până în câteva zile turcul nostru fu botezat, primit în tagma călugărescă și îmbrăcat cu comănac și rasă. Și nici nu putea să se întemple altfel, după ce pré bine e știut, că omului, care unge carul, tóte trebile i merg în plin.

Pe de altă parte nici turcul nu se simția mai puțin ferecit. Lui încă i ridea inima de bucurie, când cugeta că în sfērșit și-a ajuns odată și el scopul, să-și vedă sufletul curățit de tóte păcatele.

Dar când s'a călugărit el eră în cășlegile de érnă, și-apoi... în cășlegi mai merge cum merge și 'n mă-

năstire, căci atunci sunt mai multe bucate și mai puține rugăciuni.

Nu mult însă după aceea veni *săptămâna albă*.

Turcul băgă acuma de sémă, că s'au cam schimbat lucrurile. In loc de carne, cu care eră deprins din copilărie, vede numai oue, brânză și lapte, adecă tot bucate de acelea, ce se indatinéză a să mănca în această săptămână. Dar și acesta a trecut de grabă, fără să i se fi părut pré bătătore la ochi.

Sosi in sfērșit și săptămâna cea dintēi a postului mare, săptămâna cea négră, cea lungă, cea mare...

Abiá acuma ce eră... Tocmai când dormiá turcul mai bine și visá, că după mórte va intrá cu suflet și cu trup cu tot in raiu, numai ce aude de-odată tocând și trágēnd clopotele, de ți se párea că s'a aprins mănăstirea. Și nu mult după acesta aude și pe deștep-tă-oriu bocănind la ușă și spunēdu-i ca să se scóle mai de grabă și să mērgă la rugăciune.

Turcul, ce eră să facă?... decă a intrat odată in joc, de voie de nevoie, trebuia să jóce. Se sculá deci de grabă, se spléa, se mbracă și se duse la biserică.

Sosit la biserică, vede că de astă-dată nu e ca mai nainte. Toți călugării din tóte părțile se plecá până la pământ, făceau nencetat cruce și bâteau la metane, de mergea colbul.

Asta nu-i pré veni la socotélă turcului. Cine-a mai vėđut să se scóle cu nóptea in cap și să batá nencetat la mētane?... Dar in urmă socóte in mintea sa, că așa-i obiceiul mănăstiresc in ziua dintēi a postului mare, că tótă tréba acesta nu va ținé mult, și-apoi se va întorce in chilie și va mai trage un puiu de somn.

Dar de unde să fie așa, după cum cugetá el?! Călugării cântá și bâtea la mētane pe 'ntreute, de se resună biserică, ér cât despre întórcere prin chilii nici vorbă. Abiá după ce se făcú ziua scăpă din biserică.

— Slavă ție Nastasie, c'am scăpat odată, — duse turcul, când vėđú pe călugări eșind afară, cugetând in mintea sa că tóte s'au sfērșit și 'n ziua aceea nu vor avé mai mult nimic de-a face cu biserică. Dar n'a apucat bine a intrá și-a se invérți de vr'o câteva ori prin chilía sa, când numai ce aude éráș. tóca tocând și chiemând pe călugări la biserică.

N'are ce face turcul. Se 'ntórcē și el inapoi. Și éráș se 'ncep rugăciunile și metanele ca și mai nainte.

Socoti acuma, că după liturgie va fi altmintrelea, că vor căpétá o mēsă cum n'a mai fost până atunci nici odată in mănăstire. De-aceea bâtea și el la mētane in rēnd cu ceialalți de-i sfăriiau călcăele. Dar și de astă dată se amăgi amar, că nici după sfērșirea rugăciunilor nu căpétá nimic de mănecare. Abiá intr'un târđiu după amėđi, după ce eșirá și dela vecernie, suná clopoțelul ca să se adune la trapez.

Dar ce mare-i fu mirarea când, in loc de bucate intr'ales, după cum își inchipuía el, nu vede alta nimic pe mēsă, ci numai curechii murat și presurat pe de-asupra cu hrén ras pe răđetőre.

Turcul, când vede curechiul, și alta nimică, se uitá lung când la dēnsul, când la bucătar, când la ceialalți călugări să vėdă ce se va mai întēplá și acuma? Dar ce putea să se întēple?... Fie-care călugăr se puse la locul seu și incepú a mănca. Turcul, vėđēnd că nime nu dīce nimică și fiind rupt in coși de fōme, se așēđá intr'un corn de mēsă și imbucá și el de vr'o câteva ori. Ce folos însă, că imbucăturile nu voiau nici decum să-i mērgă pe gát?! Și, me rog, cum să fi mers, după ce așa fel de bucate in viēta lui nu mănecase. Și-apoi când ar fi fost curechiul acela ca alt curechii murat, tot ar fi mers cum ar mai fi mers. Dar nu! curechiul eră așa de acru, că ți se priveadeau toți sfinții când il luai in gură... Se sculá deci dará turcul nostru dela mēsă tot atât de sătul ca și mai nainte și se

duse scărbit in chilía sa, cugetând in sine că a doua și deminėtá va merge mai bine.

Dar cum să nu mērgă!... A doua și deminėtá urmará aceleași ca și 'n ziua dintēiu. A treia și erá. Și tot așa vr'o câteva zile după olaltă... tot rugăciuni peste rugăciuni și mētane peste mētane, ér cât despre mănecare nimică alta, fără numai curechii murat și hrén.

— Ce-atăta tocăre și 'nchinare fără mănecare? — întrebá turcul dela o vreme pe un alt călugăr.

— Apoi dă, frate Pafnute, așa serie la carte, ce să faci! — respunse călugărul întreat.

— Și cum se numesc, me rog, cartea aceea, care poruncesce a bate numai la mētane și-a face rugăciuni cât e ziua de mare, ér de mănecare numai curechii și ér curechii?

— *Triod!*

— *Triod?*... dīci că triod se numesc!... hm!... și óre nu mi-ai puté-o arătá și mie ca s'o cunosc și eu, fiind că până acuma nu ávui fericirea ca s'o vėd.

— De ce nu!... bucurós!... așteptá numai până ce vom intrá éráși in biserică, și atunci ți-o arát. E o carte mare... carte sfântă... Da, da... așa-i, frate Pafnute!

Turcul nu dīse nimică. De-abiá așteptá să vėdă cartea cea mare... In scurt sosi și timpul dorit... Călugării furá éráși chieმაți la biserică. Și după ce intrará, turcul se apropiá pe 'ncețișorul de călugărul cu care vorbise mai nainte și-i făcú semn ca să-i arete cartea.

Călugărul i-o arėtá.

Turcul și-o insemná bine și apoi nu se ingrigi mai mult de nimică, ci căutá numai un prelej bun și potrivit cum ar puté pune mâna pe dēnsa, fără ca să-i vėdă ceialalți călugări. Și ce și-a pus odată in gând, pus a fost. Colea pe la sfērșitul pavicerniței, când incepurá a se stinge luminele și-a se face intuneric in biserică, se apropie pe vėrful degetelor de scaunul dascalilor, pune mâna pe triod, il ascunde frumușel sub rasă, și pe ici in colo ți-i drumul Pafnute. Cum éșá din biserică, se duce țintă la chelariul mănăstirii și-l întrebá:

— Én spune-mi, frate, de unde aveți smereniile vóstre atăta curechii murat?

— Da de ce me 'ntrebi?

— De-aceea, că mai bune bucate, ca curechiul acesta, n'am mănecat de când sunt pe lume.

— De unde să-l avem! — respunse chelariul, — noi singuri l'am murat!

— Așá!... și unde-l țineți?

— In pivniță... unde in alt loc?

— Spui că 'n pivniță, bine!... Acuma, decă nu ți-ar fi cu banat și cu supérare te-aș mai rugá áncá una: să-mi areți vasele in care il țineți și totodată să-mi dai și-o căpēținióră ca s'o ieu in chilie, căci cu cel ce-l capēt la mēsă nu me pot săturá.

Chelariul, nici visând măcar cu ce fel de gânduri se pórtá turcul, se duse cu dēnsul in pivniță și arētându-i mai multe polobóce pline cu curechii, dīse:

— Écă!... in polobócele acestea ținem noi curechiul. Decă ai póftá, ie-ți cât îți place, că nu te opresc, dar de dat n'am când îți da, fiind că am fōrte mult de lucru in bucătărie... trebue să me duc! Și rostind cuvintele acestea chelariul eși din pivniță afară și se duse in trébă-și...

Turcul, bucuriá lui, cum se vėđú singur luá de grabă vr'o câteva căpēține de curechii dintr'un poloboc, care erá mai mare și nenceput, și le puse de-o parte. Scóse apoi triodul de sub rasă, unde-l ținú până atunci acuns, il isbi cu tótă puterea in poloboc și apēsându-l bine in móre dīse:

— Na! . . . satură-te și tu de curechiu, precum m'am saturat și eu, să vezi cât e de bun!

Și după ce rosti cuvintele acestea, puse căpăținele, ce le scose mai înainte, de-asupra lui și le apăsă bine, ca nu cumva să iasă de-asupra. Apoi eși din pivniță afară și se duse în trăbă-și, fără a-și lua macar o singură frunză de curechiu, căci eră sătul și pré sătul de densusul.

A doua și dimineță, după ce turcul a pus triodul la murat, adunându-se călugării erăși la biserică ca totdeauna, și voind a ceti și cântă din triod, ia triodul decât ai de unde! . . . Dau în drepta, dau în stângă, îl caută cu lumina în toate părțile . . . triodul ca 'n palmă. Se zăresce de ăiuă și triodul tot nu mai este . . . Ce să facă ei acuma, cum să slujescă? În postul mare a fi fără triod, e mai tot atâta ca și fără de mâni . . . Dar decât nu-l ai, nu-l ai și s'a mântuit! . . . De-aceea și călugării, vădend că nu merge altmintrelea, se puse pe cântare de-a rostul, ér cât pentru cetire mai cetiau și de prin celelalte cărți, ce socotiau ei că se potrivește, ce nu — mai treceau și cu vederea.

Turcul trăgea numai cu cōda ochiului, și-i ridea înima, când vedea pe ceialalți călugări sbuciumându-se fără de cartea cea mare, mai ales că rugăciunile și metanele cele multe încetase.

Dar étă că 'ntr'o și, tocmai pe când se aflau ei la liturghie și cântau pe gâcite, numai ce vede pe chelariu dând busta în biserică și alergând spre altariu cu o carte mare subșuoră.

Eră triodul pe care îl aflase cu puțin mai înainte în bolobocul cu curechiu și din care curgea mórea șiroiu.

Călugării, cum îl vădură, bucuria lor nu eră próstă. Să-l fi prins pe Dđeu de un picior și tot nu s'ar fi bucurat așa de tare . . . Și cum, me rog, să nu se bucure, când se allă o carte așa de însemnată, care mai înainte a fost perdată?!

Toți se bucurau, numai singur turcul sta intr'un corn de strană supérat.

Sosi a doua săptămână.

Acuma cugetă turcul că totuși va fi mai bine, că de bună sēmă vor sosi alte bucate.

Nu-i vorbă, sosiră și alte bucate pe lângă curechiu și hrén, dar nu de celea ce doriá el, ci numai bob și fasole, cari te fac căpușă, când le mânanci.

— E réu! . . . réu de tot! . . . De va mai ținé lung timp tot așa, apoi e vai și amar de capul meu! — își cugetă turcul în sine. Mai bine eră să fi ramas pe unde am fost, de cât să me bag în mănăstire! . . . Ei dar las numai pe mine, că știu eu ce voiu face!

Și cum rosti cuvintele acestea esă turcul din chilie și învêrtindu-se în cole și 'n cōce prin curtea mănăstirii, dá cu ochii de niște găini.

— Taci că-i bine! — dicea el, — cum le vede. Pune apoi mâna pe una, i sucesce grumazul, o bagă sub rasă și se 'ntorce erăși în chilia sa. După ce intră în chilie, cinătuesce găina, o viră intr'o ólá și-o pune la foc să fêrbă. Apoi se 'ntinde și el pe pat și așteptă până ce va ferbe.

Dar étă că nu mult după acésta vine deșteptătorul și-l chiamă la biserică.

Turcul nu dice nimică.

Deșteptătorul bate în ușă și spune să-i deschidă. Turcul tace.

Deșteptătorul se uită prin borta cheii să vedă ce este, ce s'a întâmplat, că nu-i dá nici un răspuns? . . . Și când colea ce să vedă? . . . Vede pe turc irtins, cât eră de lung pe pat cu ochii țintiți spre vatră, éră pe vatră vede óla cu picioarele găinei eșite dintr'ensa afară.

Deșteptătorul, cam vădú acésta, alergă tot intr'un suflet la starețul și-i spune ce și cum, că adeca fratele Pafnute ferbe o găină la foc.

Starețul ie vr'o cățiva călugări cu densusul și se duce de grabă la turc să vedă ori de e adevér ceea ce i-a spus deșteptătorul, și cum sosesc bate 'n ușă să-i deschidă.

Turcul însă, carele prinse de veste că vine starețul, se desbracă iute de rasă, se puse în pat, se acoperi c'o cêrgă, și când i se spuse să deschidă ușa, el respunse că e bolnav.

— Deschide mai de grabă, decât-ți spun, ori de nu, amuș sparg ușa! — dise erăși starețul.

— Ori o sparge, ori n'o sparge, tot una-mi e, că eu unul nu ți-o deschid, pentru că s'unt bolnav! — respunse erăși turcul.

Starețul văcend că nici de cum nu voiesce să-i deschidă, sparse ușa și intră.

— Ce ferbi în óla acésta? — întrebă el cum a intrat și a dat cu ochii de găină.

— Fasole! — respunse turcul.

— D'apoi bine fasolele au picioare ca găinile?

— De au, de nu au, nu știu . . . atâta știu numai, că eu am pus fasole la foc și mai mult nimică!

Starețul, vădend că nu voiesce ai spune adevérul, se mânie, apucă găina de picioare și scoțându-o din ólá, dice c'un ton restit:

— Fasole-i acésta?

— D'apoi ce alta! . . . cum m'ați botezat voi pe mine și mi-ați schimbat numele din Hasan în Pafnute, așa am botezat și eu găina și i-am pus nume fasole. Decă voi puteți schimbă numele unui om, de ce să n'am și eu putere de-a schimbă numele unei găini?

Dar de giaba-i fură toate apucăturile, căci starețul a poruncit să esă cât mai de grabă din mănăstire și să se ducă de unde a venit.

Turcul, vădend că nu e șagă, dise:

— Decă-i așa tréba, apoi atâta pagubă pe câtă hasnă, adă-mi, cinstite starețele, gălbănașii ce ți i-am dat înapoi, și étă că m'am dus! . . . și când mi-oiu vedé cefa, atunci să te ved și pe Sfinția ta!

— Cât despre gălbănași, mai puneți și pofta 'n cuiu! . . . Mortul nici odată nu se 'ntorce dela mo.mént! Cine a închinat odată banii sei mănăstirii, nu are drept să-i cêră mai mult îndêrpt!

Vădend acuma turcul, că nici intr'un chip nu póte s'o scótă la capét cu starețul, își luă catrafusele și părăsind mănăstirea se duse în trăbă-și trecendu-i tot dorul de mântuirea păcatelor. Și mergend el așa, cât va fi mers, pe drum, rupt în coși de fōme și supérat ca vai de densusul, se ntâlnesce c'un român, care tragea un câne de lanț după sine.

— Unde te cuci tu, mei române, cu cânele acesta? — întrebă turcul pe român.

— Unde să me duc? . . . ia colea nu departe în cea pădurice!

— Și ce ai de gând să faci acolo?

— Ia să prăpădesc păhaia acésta, că nu-i nici de zama óuelor, numai de giaba i-am dat până acuma de mâncare!

— Ferescă Dđeu! . . . să nu faci una ca acésta! Fă mai bine cu densusul ceea ce ți-oiu spune eu, că mai mare pedepsă nu-i trebuie!

— Și cam ce voiesci dta să-mi spui?

— Nu departe de-aice este o mănăstire, du-l acolo la mănăstirea aceea și-l fă călugăr în locul meu și las decât nu te-i resbună prin acésta asupra lui pe de-o sută de ori mai mult, de cât atunci când l'ai prăpădi. Cêrcă numai și te vei incredință!

Românul se uită lung la turc, prinse a ride și se porni mai departe. De și-a prăpădit cânele, ori l'a că-

lugării, nu sciu. Atâta sciu numai, că picioarele tureului nostru cât a fost și-a trăit n'au călcat mai mult peste pragul nici unei mănăstiri.

S. Fl. Marian.

Cântecul voinicului.

osi draga primăveră,
A mea-i lumea n'trăgă ără;
Și 'n pădure și 'n câmpie
Ved rodind a mea moșie.

Pun căciula pe ureche
Și me sui la culmea veche,
Să fac jertfe de pomană,
C'a perit erna dușmană.

Face-mi-oiu din frunze casă;
De jendari nu mult îmi pasă.
Dorm in pat de erbă 'n luncă
Și când vreu me duc la muncă.

Durdul ta asta plină
Ce vârește grăză 'n splină,
Nu me lasă la ispită,
Că-i d'o babă vrăciuită.

Imi fac cruce-o 'nvêrt in palmă,
Fug dușmanii tot d'a valmă.
Nóptea-mi fac ruga creștină,
Țiua cânt cu punga plină.

Leliță cu chici pe frunte
Vin' la badea sus in munte,
Și-l ține cu gură dulce,
Că ce-i cere țî-o aduce.

Câte sate și orașe,
Tot a mele turme 'ngrașe;
Câte tîrguri țera ține,
De negoțul meu sînt pline.

De-ai trăit odată bine,
Vei trăi acum cu mine,
Că-s pruncul norocului
Cust și 'n vîrfurile codrului.

Iason Bianco.

Bibliografie.

„ORNITOLOGIA POPORANA ROMÂNĂ“ de S. Fl. Marian, membru al Academiei române. Doue tomuri. Cernăuți, tipografia lui R. Eckhardt. 1883.

(Urmare.)

Despre cióră aflăm: „cióră in loc de privighitoare nu se pôte vinde“, un lucru prost nu se pôte vinde in loc de un lucru frumos; „cióră lângă cióră trage, alte paseri nu-i sînt drage“, ómeni obraznici trag la ómeni de pánura lor; „unde este stêrvul, acolo se adună ciórele“; „de cút un an cióră, mai bine o țî șoim“; „unde lipsese pánul, cióra se pare paserea cea mai frumoasă“; „cióra când a întrebat-o, ce pasere e mai frumoasă? a arêtat pui ei“; „numai cu un gâinaț de cióră marea nu se spurcă“, o singură minciună nu pôte seduce pe nime; „cióră la cióră nu scóte ochii“; „cióra cu

cióră“, fie-care se pórta cu ómenii de pánura lui; „cióră tot cióra“; „a trecut cióra peste casă“, a trecut binele. ce a fost (t. II p. 36—38).—Coțofana séu sarca, ca pasere neastêmpêrată, a dat nascere la următórele țicale: „Sarcoi“ se chiamă ómenii lungi in picioare, cari merg iute și tot sar incolo și 'ncóce (t. II p. 60); „le merge gura ca la o coțofaná“ de femei limbute; „nu te coțofáni atâta“ (t. II p. 61). Pe țigani i poreclesc Románii adese cu numele paserei „gangur“ (t. II pag. 141), se vede după colórea lor gălbiniă. — „Ești réu ca un pițiguș“, de ómeni rei (t. II p. 162). Dela paserea pupáză: porecla „pupáză“ femeilor fórte limbute și gurișe și defăimătórilor (t. II. p. 176); „s'a cucuiat ca o pupáză“, femeilor impopoțate cu flori și cordele de tot felul; „peste colac și pupáză“ (t. II p. 177); „ca pupáză își umple cuibul“; „s'a împupázat“; „mi-a pus o pupáză in obraz“ (t. II p. 178). — Păturница e o pasere tare precaută și viclénă și numai cu anevoie se pôte impușcă; de aceea țicala: „se respândesc ca păturnichele“ séu „se impráscie ca puii cei de păturnică“, despre ómeni fricoși (t. II p. 219). — „Páunul are pene frumoșe, picioare urite“; páunul să tacă, decă vré să placă (t. II p. 270); „și mândru ca un páun“ (t. II p. 271). „Nu mai strică orđul pe gáșce séu cu gáșcele“, se țice despre omul, ce se lasă mult pofitit la ceva (t. II p. 381).

Când strigă copiii fórte tare cu voce țuitóre și pá-trundétóre, țic Románii: „taci Năgățule, nu mai strigă atâta, că m'ai asurđit“; „nu strigă ca un Năgăț“ (t. II p. 291). Năgățul, numit și „paserea tătărăscă“, „câne tătărăsc“, lat. vanellus cristatus, au fost fórte urgisit de cătără poporul român. Călând Tătarii țera Moldovei, se retrágeau Románii după spusa lor inșasi in stuhările se-cularie ale lacurilor și iazurilor multe ale Moldovei, punénd pe cap un fel de cușme lungi de stuh și din fructele acestuia. Tătarii slobođiau atunci Năgății, pe cari i amuțiau să caute pe fugari. Năgății cutrierau tóte stuhările și aflând vre-un Român, țuiiau și strigau, rotindu-se impregiurul lui până ce sosiau Tătarii de-l prindeau (t. II p. 289—90). „Nici un Român nu putea să remăne nedescoperit de aceste paseri fórte rele, căci ori și cât de bine s'ar fi ascuns Románii, ele trebuiau să-i predee in mânilé Tătárilor“. Tătarii nu se mai duceau să scótă pe Románi singuri din ascunđișul lor, ci amuțiau asupra lor un fel de căni, pe cari încă i purtau cu dênșii, și cáni acestia adurmecând pe Románi, i scoteau afară, și-i mánau apoi spre Tătári“ (t. II p. 290). Atuncia nici n'au fost Románii așa de neprecauți. Spre a inșciință apropierea inimicilor; ei puneau pe culmile cele mai innalte ale delúrilor și ale munților așa numite „ciuhe“, ce constau dintr'un cã-prior lung séu dintr'o bárnă mare de brad séu de alt lemn, pe care o infășurau dintr'un capêț până 'ntr'altul cu pae sucite și unse cu reșină (t. II p. 286). Pe un car cu doue proțapuri séu rude, la care puteau dar in-jugă boii la care parte voiau, fără a-l întórce, incárcau la ivirea dușmanilor averea lor și se porniau spre munți, stuhuri ș. a. (ib.) De atunci se află și astăzi datina la poporul român, de a tăiá carnea, ce o pun la foc să fêrbă, in mai multe bucățele, și a legá fie-care bucățică cu câte o ațisóra, ca la cas de fugă să o pótă scóte iute cu ațisóra din ólá (t. II. p. 287).

Și Románii amuțau in vechime paseri la vênăt. Mai ales se practicá vênătóreá cu șoimi. Moldova da ca pesches Sultanului și 24 de șoimi. Dl Marian dovedesce prin reproducerea cãtorva doine și colinde, că șoimul nu numai că se întrebuintă la Románi la vênátóre, dară Románii il invêțau a iscodi pe inimici in resbóie. După tradiționea románă, dușmanii návaliau cu paseri in-struate asupra țêrilor románesci, cari descoperiau pe Románii ascunși (t. I p. 106). Și Stefan cel mare să fi

avut după tradiție un șoim, carele iscodia pe dușmani (t. I p. 108).

Lebeda figurază la poporul român ca un simbol de albime, curățenie și frumusețe (t. II p. 356).— Turturicăi de amor nemărginit conjugal, care ca văduvă nu șede nici odată pe o ramură verde, ci numai pe ramurile cele uscate, nu-i place apa limpede, ea o tulbură și se bagă orbiș în fața vânătorilor, ca să-și afle mórtea și să se pótă întâlni în cealaltă lume cu soțul ei (t. II p. 204).— Privighitorea e asemenea simbol de iubire, darnicie și priveghiare (t. I p. 251). De se întâmplă că părinții séu némurile despărțesc pe doi tineri îndragostiți, atunci ea ei se adresează cătră privighitorea și o rógă, să nu mai cânte séra pe recóre (t. I p. 251), ci pe la mędădi, și

o fétă neascultátore, pe care părinții ei nemulțămii o prefăcură în pasere (tom. I pag. 84). Ciocănitorea séu Gheonoe are o moșie mare, ce constă dintr'o câmpie mare întinsă, pe care se găesc o mulțime de óse de ómeni morți (ib. 84). Lângă moșia ei se află moșia surorii ei, o scorpie. Améndoué trăiesc în certe continue, vrënd să-și rápescă una dela altă pământul și când una e necăjită réu, vérsă foc și smólă (t. I pag. 86). Cine calcă pe moșia ciocănitorei, trebuie să móră (ib. p. 85). Numai Fét-frumos izbuti odată a călcă pământul ei, fără a fi omorit. El avea un cal nesdrăvan, și acesta îl mântui din ghiarele ei, urcându-se la sosirea ciocănitorei ca vântul până de asupra ei, când Fét-frumos i luă cu săgéta un picior. Ciocănitorea să fi đis lui atun-

O luptă în Sudan.

să deplângă naintea ómenilor deștepti prin cântecul ei plăcut sórtea lor tristă (t. I p. 252). Fetele inamorate le numesc poporul privighitorea (ib. p. 253).— Șoimul e simbol de vitejie și repejune (t. I p. 117).

Poporul Român crede, că cele mai multe paseri s'au străformat din ómeni, și de aceea aflăm paserile în legendele populare în relații continue cu sórtea ómenilor. Aicia găsim o mare parte din mitologia dacoscitică-română cu remășițe de un cult misterios. Cu mare plăcere trebuie să frunđărim tomurile dlui Marian, unde aflăm atâtea odóre archeologice din trecutul românesc. Și aicia tocmai se află partea cea farmecátore a opului dsalé.

Paserea Ciocănitorea séu Gheonoe eră mai nainte

cia: „De nu eră calul teu nesdrăvan, te mánecam fript, acuma însé m'ai mánecat tu; să scii că până ađi nici un muritor n'a cutezat să calce hotarele mele până aicia, cățiva nebuni, cari s'au incumetat a o face, n'au ajuns decât până în câmpie, unde ai véđut ósele cele multe* (ib. p. 85).— Cum vedem, ciocănitorea asta din trecutul românesc eră o dihanie deosebită, care cu greu o vom pute compara cu ciocănitorea pacinică din đilele nóstre. Ea-i proprietară de pământ, vérsă la mánie, foc și smólă și pērlesce érba, pe unde trece și omóră pe fiesce-care om, care se incumetă a o visitá pe moșia ei mare. Adeca e un monstru de pasere, un monstru de gróză. Ea avea trei fete, frumoșe ca đinele (p. 85) și nu pușori mici, ca în timpul de astăđi. Ciocănitorea e

numai bună de léc contra nădușelei și durerii de pept, și de-a află erba-ferelor, un fel de erbă misterioasă; nu însădur pērlise ea în timpuri vechi erba din câmpiile surorii sale (ib. p. 75).

Vulturul a fost fiica unui împărat (tom. I p. 181), care adormind la o pretrecere împărătească în grădina de lângă curtea împărătească, un ânger o transportă într'un loc străin. Fiica împăratului bé aicia de sete dintr'un riușor, ce curgea din cōsta unui dēl și se prefăce în vultur. Apa asta să fi fost limpede ca lacrima (t. I p. 180—181).

Mierla a fost asemenea fēta unui împărat (t. I pag. 282). Ea a fost fōrte frumoasă și istētă și avea în cap pēr de aur (p. 282). Ea iubiă cu mare infocare pe un fecior de împărat, cu care se și căsătorî (p. 283). Dară bărbatul ei mōre după căsătorie și în durerea ei cea mare rōgă pe Dumnezeu să o prefacă în pasere, ce Ddeu i și implinî (p. 283). În loc de pene de aur, ea căpētă dela Ddeu pene negre, în semn de jale și de atuncia ea caută prin păduri pe bărbățul ei, vrēnd a-l deșeptă prin cântări (pag. 283). Cnibul seu îl face numai prin țintirime și tufișe, ca să fie aprōpe de bărbatul ei (p. 284). Cu tōte acestea unii povestesc, că ea se iubesc în ascuns cu cucul; alții însă o apēră, dīcēnd, că-i soră cu cucul și de aceea îl visitēză, când e bolnav (p. 284), și-i grigesce puii. În timpul de astăđi prevestesc ea sōrtea omenilor (ib. f. 289, 292).

Și Ciocārliă a fost fētă de împărat (t. I pag. 371) care avea datina rea de a privi necontentit la sōre, până ce în urmă se și îndrăgosti de sōre (f. 358). Ea părăsesce curtea împărătească și se duce în lume, ca să-și caute norocul (p. 358). După unii ea ajunge la o apă fōrte mare, din care eșă o fētă frumoasă, îmbrăcată în alb, care i prevestesc, că și-a ajunge scopul, dară nu s'a bucură mult de norocul ei (p. 324). Ea face un pod peste apă și trecēnd apa, ajunge la o babă bētrână, care pasce gășce, care pe lângă alte povețe i dă un pomișor în mână drēptă și un inel fōrte mic în mână stângă (p. 375). Făcēnd fēta cruce cu pomușorul, se rădică în aer și ajunge în palatul sōrelui, al amantului ei, dinaintea căruia curge un riu limpede, păzit de un bētrân. Pentru inelul cel mic, el o trece peste riu și ea intră în palat, găsind lângă ușe un cēne fōrte mare cu doue capete. Ea povestesc mamei sōrelui amorul ei cătră sōrele, care o blastēmă în pasere (p. 377).

După alții ea într'o pustie, unde se află o mulțime de morți (p. 389). Ea se imbracă într'un straiu huzaresc, bagsēmă pe atuncia erau deja huzari, și incalcă un cal, ducēndu-se mai departe. Pe drum o prind ostașii, cređēnd-o spion, i dăruesc în urmă viēta și o primesc în slujba lor. Într'o bătae sângerōsă, fiind bătuti ostașii, ea scapă abia și ajunge la o fântână, unde șe-dea o babă bētrână, poreclită intunecimea (pag. 360). Dela baba asta află, că spre rēsărit se află un dēl înalt de sticlă. Cu mare greutate urcă ea dēlul de sticlă, după ce i-a poteovit calul un cavaliu, ce-l intimpină în drum, și zăresce pe un șes mare în cēpărtare un palat. În palat află trei fete, care cređēnd-o fecior, din cauza îmbrăcăminte-i huzaresci, o primesc bine și o rōgă numai de cât să devie fratele lor, căci de soț nu o pōte luă nici una, fiind că-s tustrele inamorate de ea. În curēnd fetele curioșe iscodesc, că huzarul lor e fētă, și de aici veselîa continuă. La despărțire fetele i dăruesc o sabie fermecătōre. De aici ajunge la o fântână, unde găsesce pe un căpitan dela o ôste bătută și împrăsciată. Auđind căpitanul de sabia ei fermecătōre, o duce la împăratul seu, căruia i promise a bate ôstea dușmană, ce a năvălit în imperăția lui. Ajungēnd la câmpul de bătae, scōte sabia întregă din tecă și tōtă ôstea, afară de împăratul ei, mōre. Acest împărat o ia de soție (p. 360—367). Dară într'o đi ea fuge din curtea

impărătească, să-și caute amantul ei vechiu, — sōrele. În fuga ei intimpină pe un bētrân neputincios, care i arată drumul spre palatul sōrelui și care i dă și-o bucățică de pâne, ce i-a prinde bine în drumu-i. Intimpină un câne cu trei capete, care eră să o mânance numai de cât, de nu i-ar fi aruncat bucățica cea de pâne. Cănele mănăcând-o, se face nevēđut. Ea ajunge în urmă la un palat strălucitor, dinaintea căruia se află o fântână. Ea bé din acēsta fântână și se pōte uită la palat. Intrând în palat, află pe sōrele șeđēnd la mēsă, și remâne uimită de frumuseța lui. Sōrele e tiner și gingaș. El când o zăresce, se inamorză de ea. Asta însă nu plăcū de loc mumei lui, pentru care eră și o fētă de împărat pré puțină și incepe a o blăstēmă, ca să se prefacă în pasere și să sbōre în tōtă điuă în sus, plângēnd pe fiul ei (p. 368—371). Ea devine ciocārliē.

Porumbul însă a fost mai nainte un vițel nădrăvan, care a fost ocrotitorul unei fete sērmame (t. II p. 189). Un vēduvoiu bētrân se însoră cu o vēduvă bētrână; amēndoi aveau câte o fiică din căsătorîile lor de mai nainte. Baba nu suferî pe fiica moșnégului, fiind că eră mai frumoasă și mai de trebă decât fiica ei, și într'o đi decise de a o ucide. I dete o chită de cânepă, ca să facă din ea într'o đi pânză, cu amenințarea, în cas să nu o facă, o va omori. Fēta se duce la pascălitōre și vēđēnd vițelul ei nădrăvan, că plânge atât de amar, i face din chita de cânepă pânză și fēta se rentōrce bucurōsă acasă. A doua đi i dă mașceha doue chite de cânepă, dară fēta și acestea le aduce sēra gătite. Baba vede aicia vre o înșelăciune și urmăresce necunoscut fēta la pascălitōre, unde află cine a fost ajutătorul fetei nesuferite. Baba se prefăce că-i bolnavă și cere dela moșnégul ei să-i facă friptură din vițelul nădrăvan, căci de altmintrelea mōre. Dară vițelul nădrăvan e mai hătru de cât baba clōnță. El sciuse despre propusul babei și sfătuesce fetei, ca să stringă tōte ciolanele lui, și să le ascundă în scorbura unui copac din marginea pădurii. Baba se însănătoșeză și fēta ascunde ciolanele vițelului în scorbura copacului. Gândind acū baba, că a scăpat de vițel, dă într'o duminică fetei un sac de mac amestecat cu in, ca să culēgă macul din in, căci altmintrelea o va omori și îmbrăcându-se frumos, plēcă cu fēta ei și cu moșnégul la biserică. Devenind fēta desperată, apar de odată din scorbura copacului trei porumbi și-i aleg macul din in și spēlă blidele din casă, dīcēnd fetei să scōtă din scorbura copacului un fel de strae frumoșe și să se ducă într'o căruță cu cai la biserică. Baba remâne în biserică încântată de bogăția și frumuseța fetei, fără a o cunōsce și rentōrsă a casă află spre uimirea ei macul cules și blidele spēlate. A doua duminică dă fetei doi saci de mac de cules. Vēđēnd că fēta, și acestia le-a cules, i dă duminica a treia trei saci de mac. Dară și acestia le culege fēta prin concursul celor trei porumbi și se duce ér în biserică în căruță. Feciorul boeriului o observă în biserică și se inamorză de ea. Vrēnd a-i vorbi, ea fugi fără a-i respunde și perde în biserică un papuc de picior. Feciorul îl rēdică și căută prin sat fēta, care l'a perdut. Ajunge și în casa mașcehei ei, care o ascunde sub covată că-i prostolană. Dară cocoșul de pe prag o denunță cu tōte demonstrările babei și feciorul boeresc află spre uimirea sa, că-i papucul ei. El o ia de soție, și ea se imbracă în straele ei frumoșe din scorbura copacului (tom. II pag. 182—197).

Prepelița a fost o fētă frumoasă, numită Đină, ce o prefăcuse mașceha ei cu o buruēnă în pasere (t. II p. 226). Odată trăise o părechie, care eră tare nenorocită, fiind că n'avea nici un prunc. O babă vrăjitōre i dă ca léc o buruēnă, care să o pōrte la sin (tom. II p.

224). In scurt se nasce o copilă, pe care părinții fericiți, o numesc Dină (ib. 225), dară muma ei mōre după asta in curēnd. Bărbatul se însoră a doua oră și mașceha o preface din mânia cu o buruēnă intr'o pasere și inchiđend-o intr'o cușcă, fuge in lume. Bărbatul scărbit de perderea copilei, merge cu paserea in lume, ca să găsescă pe cineva, care să o prefacă ér in copilă. Ajunge intr'o grădină, unde vre să-l ucigă un moșnég cu o barbă mare până jos de sin (ib. p. 228). După mai multe rugăminte capēta dela moșnégul încă un an de vieță, ca să prefacă paserea in copilă. După espirarea anului se întorče bărbatul desperat la grădina moșnégului, ca să-l ucigă (p. 229). Dară chiar in momentul acela trece pe lângă grădină un moșnég, un băet și o copilă, și blăstēmul asupra grădinei se desrēdică și bărbatul fu agrățiat. Bărbatul însă mōre după aceea de desperare, neputēnd a preface paserea in fēta sa (ib. p. 231). In timpul de astăzi însă de câte ori flueră prepeleța, când incep ómenii a ară, atățta florini are să costeze corețul de popușoi in anul următor. De flueră atunci mai mult de șese ori, o să fie in anul următor mare scumpete (ib. p. 235). In ȃilele de astăzi a remas prepeleța numai profetul gospodarilor.

Cocostērcul a fost un fecior cam pălit cu leuca, carele invēțānd dela o babă a preface pe ómeni in ori și ce, însă nu și a-i preface ér in ómeni, se preface in absența ei in pasere, pe care o alungă apoi baba din casa ei (t. II p. 322). Feciorul acesta se năimi, după ce a bătut la talpe tóte avuția moștenită dela părinții sei, argat la un jude satesc (ib. p. 316). Păscēnd oi in pădure, află o comoră de aur și argint, și lipsindu-i o dogă, ia din comoră numai 300 de lăntinjele de aur și le anină fie-cărei oi câte unul la grumaz (ib. p. 318). Vēdēnd niște neguțatori oile cu lăntinjele pe grumaz, se deteră pe lângă cioban și luară tótă comoră și o duseră impreună cu el la împēratul lor. Impēratul logodesce pe ciobanul cu fiica sa, dară ciobanul lipsindu-i o dogă, părăsesce femeia sa și ajunge la o babă, care il invēță a preface pe ómeni in ori și ce (p. 319—322). Cocostērcul stetea și in relații cu feții-frumoși. Un fēt-frumos i poronesce, să-i aducă o sticlă cu apă vie și a morții, de unde se bat munții in capete. Stērcul intrēbă paserile-i supuse și un cocostērc jerpelit, golaș și schiop se anunță, că-i in stare să-i aducă apa vieții și morții. El plēcă și ajunge intr'o pustietate grozavă spre reversatul zorilor, auđind in depărtare un sgomot infernal, produs de isbirea munților gigantici (t. II pag. 327). Vre să intre, dară o rēndunică, ce-i đina astor munți și scapă de primejdie in aceste locuri ființele vii, il reține. După sfatul ei el sboră in slava ceriului și se repede de acolo ca glonte in gura munților, cari chiar atunci steteau nemișcați, și așēdāndu-se pe muchia stāncei de mijloc afundă sticla in lontru și sboră afară cu ea, dară nevrēnd se isbesce in fuga lui cu o aripă de o pētră și munții incep ér a se isbi și-i apucă cōda intre vērfulurile lor. El însă se mānci și scapă cu cōdă ruptă. Chior, jerpelit și bērc ajunge la împēratul seu, care predă sticla cu apă vie și a morții fētului frumos. Fēt-frumos dă apa acēsta lui Albu-impērat, ca să-i dee de nevēstă pe fiica sa, după cum a fost vorba mai nainte (p. 327—329).

In điuā de astăzi esistă mai multe prejudețe despre cocostērc. De-i sparge cineva un ou, séu i ia un puiu și-l omoră, atunci cocostērcul aduce in clobanțul lui un tăciune și aprinde casa, unde i-a fost cuibul, bātēnd din aripi, ca să se aprindă focul mai tare (p. 300). Cel ce omoră pe cocostērc, face mare păcat (ib.).

La pag. 359 tom. II aflăm însă, că lebeda se preface intr'o fētă fōrte frumoșă la față, pe care o ia un împērat de soție. Inneccāndu-o țiganca împēratului in

fântāna grădinei împērătesci, ea se preface intr'o răchită, de unde ér se preface in soția împēratului (pag. 368). Mergēnd odată un împērat cu sftēnicii sei in pădure la vēnat, află intr'o vale un iaz mare, pe care innōtă o lebedă albă ca omeul, care la ivirea lui se rugă, să nu o impușce. Impēratul însă o prinde și o dete bucătăriței să o tae. Lebeda se preface, bātēnd de trei ori din aripi, intr'o fētă fōrte frumoșă cu față dalbă (p. 360). Ea i istoriscesce, că a fost fētă de împērat și părinții ei au prefecut'o impreună cu doue surori ale ei in lebede. Impēratul mișcat de sōrtea ei, o ia de soție. Absentāndu-se intr'o vreme împēratul dela curtea sa, țiganca, cu care se iubiā împēratul mai nainte, o aruncă in fântāna grădinei împērătesci. Lângă fântānă cresce de odată o răchită cu trei ramurele in vēr (p. 364). Un băet tae din ea o tilincă, care incepe a-i cāntă sōrtea lebedei. Băetul arată tilinca tātāne-seu, care bātēndu-l mai intēiu, aruncă tilinca intr'o ladă. Intre aceea se serbeză la curtea împēratului nunta lui cu ucigătōrea lebedei. Tatăl băetului merge cu musicanți la nunta împērătescā, ca să cānte din tilinca. Cāntānd tilinca sōrtea lebedei împēratul devine duios și vre să cānte singur din tilincă. Dară țiganca i đice, să o arunce in foc și să nu se facă de ris naintea óspeților. Impēratul silesce însă țiganca, să cānte din tilincă, care descrie tótă omorirea femeii dintēiu a împēratului. Țiganca infuriată aruncă tilinca, ca să se sfareme, dară ea se preface intr'o femeie fōrte frumoșă. Impēratul recunōsce pe lebeda sa și ucide pe țigancă. Intr'o đie se duse ea la maica sa, prefēcēndu-se intēiu in lebedă, de unde sbură inapoi la soțul ei, prefēcēndu-se érāși in femeie (p. 360—372).

(Va urm.)

Dionisiu O. Olinescu.

Cinci-đeci de etimologii

de cuvinte bñnăđenesci de origină romană cari nu sânt introduse in dicționarie.

(Urmare.)

21) *Pi-pi!* Cu acest cuvēnt se strigă găinele ca să vină la om. Etimologia cuvēntului asemene o aflăm in dialectele italienesci. In Morri: Vocabolario romagnolo-ital., Saenza 1840 pag. 588 vine inainte „pi-pi“: modo per chiamare e carezzar le galline (mod spre a chiamă și drăgălășă găinele) ital. In Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1850 p. 309 încă aflăm „pipi“ pentru: pulcino (puņu) ital. In Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 p. 648 asemene aflăm „pipi“ pentru voce per chiamar a se gli ucelli.

22) *Tērfă, tērfan, tērbān.* Cuvēntul „tērfă“ insēm-nă: abdomen, venter lat.; ventre fr., wanst, bauch germ., d. e. tune dracul in tērfa séu in tērbānului teu; om mare in tērfă séu tērbānos. Cuvēntul își are etimologia sa in italianescul „trippa“: wanst, bauch germ., din care prin metatesa lui „tri“ in „tir“ (ca in trifoiu și tirfoiu) și trecerea lui „p“ in „t“ se urđesce „tērfă“. In Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 345 aflăm „tripa“ (nu trippa) pentru: pancia, busecchia ital.; wanst, kaldaunen germ. In Biundi: Dizionario siciliano ital. Palermo 1857 pag. 501, apoi in Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1850 p. 423 încă aflăm „trippa“ și „treppa“ cu asemene semnificațiune. „Tērfan“ și „tērbān“ este augmentativ și corespunde lui „trippone“ („tripon“ in Monti). In limba spaniolă încă aflăm „tripa“ și „tripon“, asemene și in limba francesă „tripe“ cu același înțeles. „Tērbān“ este o evidentă formațiune din „tērfan“ prin trecerea lui „f“

in „b“. Deci Sârbii au imprumutat dela noi Români pe al lor „trbuh“ și „trbok“. „Têrfă“, „têrfan“ și „têrban“ este identic cu „burta“ și „burtan“.

23) *Buși, bușit*. Verbul „buși“ înseamnă: plin până în gură de nu mai incupe nimic; remplir, boucher fr., vollgestopft germ.; d. e. sacul acesta e bușit de faină, adeca: plin până în gură; omul acesta e bușit de draci. Cuvântul „bușit“ este întrebuițat de Românii din Sasca montană (colonisti din România), ei dic: sacul acesta e bușit de faină; omul acesta e bușit de draci. Deci este evident cumcă „buși“ este o formațiune prin elisiunea (sincoparea) lui „c“. Drept aceste etimologia cuvântului trebuie s'o căutăm în „bucca“ lat., „bocca“ ital., „bouche“ fr., de unde prin ôreși-care formă rustică „bucciare“ s'a format „bușit“ și „buși“, precum s'a format și în limba franceză din „bouche“ verbul „boucher“: a astupă gura, a implé până în gură (Burguy: Grammaire de la langue d'oïl Berlin 1856 t. III glossaire pag. 44 sub „boche“). În dialectele italienești, anume în Meschieri: Vocabolario mirandolese-ital. Bologna 1876 pag. 36; în Dizionario pavese-ital. Pavia 1829 pag. 20; în Angeli: Vocabolario veronese-ital. Verona 1821 pag. 14, în Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1850 pag. 92, în Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 147 și 148, în Nazari: Vocabolario vicentino-ital. Oderzo 1873 pag. 60—61 în urmă în Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 153 aflăm „bus“ și „buso“ pentru: buco, foro, pertugio ital., adeca pentru gaură, butóra, apoi „busa“ pentru: „buca“ ital., adeca pentru: gaură, grópă. Însemnăm aci, cumcă în dialectele italienești trece „ca“, „co“, „cu“ în „cia“, „cio“, „ciu“ și aceste trec érá în „scia“, „scio“, „sciu“ d. e. „cotta“ în „ciota“, „copia“ în „ciopa“; „concia“ în „conscia“, „pancia“ în „panscia“, „ciotula“ în „sciotula“, „cioca“ în „scioca“, precum trece și „bucca“ lat. în „bouche“ fr. etc.

Deci écă, cumcă limba românescă poșede derivațiuni din „bucca“ lat., „bocca“ ital., chiar la înțelesul latinesc al cuvântului.

24) *Prebuși*. Cuvântul „prebuși“ înseamnă în graiul bânățenesc: a se găuri, a se butori, a străpunge; perforare lat.; trouer, percer fr., durchlöchern, durehbohren, durchstechen germ., d. e. omului acestuia i s'a prebușit pântecul de o bôlá rea, și acuma cure coptură; nu mênă tare cocia pe acest drum réu, căci mi se prebușesc mațele scuturându-me; buba séu buboiul acesta trebuie prebușit cu acul, căci e copt și trebuie să éșă puróna din el; Ion a prebușit pe Petru cu frigaria în fóle.

Etimologia cuvântului derivéză ca și în verbul premergători „buși“ și „bușit“ dela „bucca“ lat., „bocca“ ital., „bouche“ fr., de unde a format limba franceză și verbul „boucher“. Din „bucca“ lat. a format limba italiénă și pe al seu „buc“ și „buca“ cu semnificațiunea de: gaură, butoră, grópă, cari cuvinte sună în dialectele italienești „bus“, „buso“ și „busa“ precum védu-răm mai înainte sub etimologia verbului „buși“ și „bușit“ nr. 23. Deci „prebusire“ este „per—bucciare“, „per—buciare“, „per—busiare“ cu semnificațiunea de: trouer fr., durchlöchern germ. Veđi Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 75 sub „buc“ și pag. 76 sub „bugia“, unde arétă, cumcă „bugiare“ și „busare“ înseamnă: a găuri, a butori; durchlöchern germ.

Cuvântul „prebuși“ în dicționarele române are semnificațiunea de: obterere, proterere, conculcare, des-truere, submergere lat., écraser du pied, detruir, s'enfoncer fr., zertreten, zerstören, versinken germ., și se vede a fi de altă origină etimologică, de ôrece înțelesul logic e cu totul altul. Etimologia se vede a zace în span. „trabucar“ și franc. „trébucher“.

25) *Bônță, inbônță*. Cuvântul „bônță“ se apléacă mai vértos la copii și înseamnă în graiul bânățenesc: mânios, inbufnat; „inbônță“ este verbul dela „bônța“, d. e. taci bônțo, ce te ai inbônțat aci; caută la copilul dracului, cum s'a inbônțat aci pentru că nu i-am cumpérat ce cere el. Etimologia cuvântului „bônța“ o aflăm în ital. „bruncio“: colère, mouvaise humeur fr.; zorn, üble laune germ., de unde are limba italienească și verbul „imbrunciare“: etre en colère, etre de mouvaise humeur fr., aufgebracht, böse werden germ. Din ital. „bruncio“ și „imbrunciare“ prin sincoparea lui „r“ s'a format „bônță“ și inbônță.

26) *Prefet*. Verbul „prefet“ înseamnă în graiul bânățenesc: feter qn., regalar fr.; jemanden gut aufnehmen, bewirthen germ., d. e. amicul Petru ne-a prefetit fórté bine în casa sa. Etimologia cuvântului o aflăm în „festare“ lat., „festeggiare“ ital., feter fr., cu prepusețiunea „per“ din tipul „per—stare“, de unde prin sincoparea din „r“ ca în limba franceză „pre—feter“.

27) *Primeđiu, inprimeđiu, inprimeđia*. Cuvântul „primeđiu“ și „inprimeđiu“ se respánde pe a locuirea și „primezu“, „inprimezu“ și înseamnă: paries intergerinus lat., mur de séparation fr., scheidewand, mittelwand germ. „Inprimeđia“ este verbul dela „inprimeđiu“. Etimologia cuvântului zace în lat. „per—medius“ și „in—per—medius“. Este formațiune după asemenarea tipului ital. „tramezzo“: scheidewand germ. și „in—ter—mezzo“ pentru: intermedio, fraposto. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. III pag. 865 și în Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et in infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 304 aflăm „intermedie“, „intermediu“ și „intermediare“ cu semnificațiunea cuvântului românesc.

28) *Cucăi, cucăire*. Cuvântul „cucăi“ înseamnă: a dormitá neculcat ședénd pe scaun, seu în coate etc. tot aplecând în jos séu într'una și altă parte din cap; lasser tomber la tete en sommeil leger fr., tracollare semniferando, piegando il capo ora dall' una ora dall' altra parte ital.; sitzend schlummern und mit dem kopfe hin und her nicken germ. Etimologia cuvântului o aflăm în dialectele italienești, anume în Monti: Vocabolario dei dialetti dela città e diocesi di Como, Milano 1845 pag. 51 aflăm „cocà“ pentru: dormicchiare ital.; érá pag. 385 aflăm „cocolà“ d. e. „cocolà del sogn“ pentru: tracollare per sonno, lasciarsi cadere il capo sul petto dormicchiando ital., adeca: a dá din cap de somn, lăsând să cadă capul spre pept dormitând.

29) *Prolab*. Cuvântul „prolab“ înseamnă: sdrénță, sférticătura ce spéndură în jos dela o cămésă, dela un vestmént etc.; lambeau pendant fr.; hängende lumpen, fetzen germ., d. e. caută cum ce trag prolabilii din cămeșă după el; țolul de pe el e tot prolabi. Etimologia cuvântului se póte derivá a) din lat. „prolapsus“ séu b) din lat. „prolamberare“ prin sincoparea lui „m“, de ôrece „lamberare“ înseamnă: a rupe, a sfértécă. Din „lamberare“ lat., a făcut și limba ital. „limbello“, care în Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 121 sună „lampel“, precum a făcut și limba franceză „lambeau“ tot din „lamberare“. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 aflăm „prolabia“ pentru prominentes laborum partes, — de unde încă se póte derivá cuvântul românesc.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Răsmelița Stelelor.

I.

— Mai vino pe la noi, copile!
— Bucuros și cât se va pute mai curând, dragele mele!

Și de-atunci „Zefirul”, copilul cel încântător, cu ochi de azur și cu plete blonde mătăsoase respirate pe spate, se ducea în totdeauna la iubitele lui „Flori”, orfanele cele mai frumoase de cât frumusețea și îmbrăcate în costumuri elegante: „unele în condurii domnei, altele în rochiți de rëndunele!”

„Zefirul” eră copilul „Vijeliei” și al „Uraganului”, al acestei părechi, dintre care unul plin de neastâmpăr, altul — de turbare: „Vijelia” eră de mică „o copilă sburdalnică” și nepăsătoare. Ochii ei tulburii rătăceau în niște orbite ovale, descriind în totdeauna arcuri nemărginite; păreau a căuta ceva necunoscut, ceva cu care nu se mai întâlneau. Iubiă jocul și mai cu seamă — valsul. Iubiă de asemenea abstracțiunile și fantasiile-i aduceau multă plăcere. Nu iubiă pe nimeni, nici chiar pe unicul ei copil — „Zefirul”. Bărbatul seu — „Uraganul”, din cauza caracterului seu sburdalnic, indiferent, în sfârșit greu de definit, o părăsi cu jurământ de a nu se mai întorce la ea nici odată. Greu jurământ și totuși trebuia să-l păzescă!

De-atunci „Uraganul” rătăcesce prin un pustiu și când îl ajunge dorul de nebnateca, dar frumoasa lui soție și de dragălașul lor copil, pornesce în lume ca un turbat. Nici deluri înalte, nici văi adânci nu-i pot rezista, căci dorul ce-l muncesce e mai înalt de cât delurile și mai adânc de cât văile: „dorul e fără de hotar!” „Armatanul” și „Siroco” — prietini lui — zădarnic se încercă al mai ogoia.

* * *

„Suferința” eră o femeie cu ochi răutăcioși. Dușmana cea mai neîmpăcată a „Fericirii” — o altă femeie bună, care înveseliă inimile acelora pe care-i vizită. „Suferința” mergea totdeauna pe urmele „Fericirii”, o alungă și spunea fericirilor șopte dureroase, ce le umleau inimile de neliniscite și de grigi.

De astă dată însă „Suferința” eră pră slabă ca să pricinuiască vr’un rău „Zefirului”, „Florilor” și „Fericirii” ce-o gădăiau, de și ar fi dorit acesta din suflet. Avea dar nevoie de ajutorul „Geloziei”. „Gelozia” eră una dintre servitorele „Suferinței”. O femeie tot așa de răutăciosă, care începea de cele mai multe ori durerea, er „Suferința” o sfârșia.

— Dar bine „Suferință” de ce ești așa de suferată?

— Pentru un lucru de nimic, respunse acesta: nu pot face un lucru fără ajutorul teu.

— Fără ajutorul meu!? Dar scii foarte bine că-mi ești stăpână și-mi poți porunci să fac tot ce-mi va fi prin putință.

— E ușor lucru!

Apoi „Suferința” se plecă la urechia „Geloziei” și i șopti multe, er la urmă tare:

— Ne-am înțeles așa dar — și ieși.

II.

— Bună seara, dragele mele!

— Fii bine-venit între noi, copilul nostru!

— Sunt așa de obosit de călătorie!

— Șeși, copile, de ne spune ce te face să umbli atâta? Ești orfan — poți — și cunosci Suferința!

— Dragele mele! Peste câmpuri și peste văi me pörtă un dor necunoscut. Am și tată și mamă, dar sunt orfan; am și tată și mamă, dar cunosc „Suferința” — acea dușmană neîmpăcată, cu care m’am luptat și me lupt fără să me fi dat invins.

Apoi „Zefirul” cu vocea liniscită începea a spune iubitelor lui „Flori” povestea lui cea fără sfârșit.

— Copile, — diceau „Florile” cu lacrimile în ochi, — dar jalnică poveste ne spui. Fii fratele nostru!

— Fratele vostru voi fi, — răspundea „Zefirul” îmbrățoșindu-le în o focosă sărutare, er „Sorele” dimineții trimițând o căutătură surițătoare — efectul bucuriei ce simțea la dragostea și iubirea lor reciprocă — ridică pe-o rază strălucitoare lacrimile din ochii „Florilor”, cătră altarul de iubire al ceriurilor, cătră lumea unde se perd cuțetele inimelor simțitoare.

* * *

— Vino cu noi „Frigule”, — diceau niște copile albe strălucitoare unui om, care părea a fi răutăcios, și căruia i-au dis: „Frigule”.

— Voi merge, dar unde?

— Tu, care ne-ai spus de-atâtea ori că vei fi totdeauna sluga cea mai credincioasă, întrebi unde?

— Dar pentru ce să me pregătesc?

— E bine, pentru răsmeliță...

— Pentru răsmeliță! — murmură încet „Frigul”.
V’a spus de sigur ceva „Gelozia”.

— Nu, dar... vino cu noi!

— Voi veni.

Copilele cele albe strălucitoare erau „Stelele”. Tatăl lor eră „Sorele”, mama lor — „Luna”. Aveau un singur frate — „Luciferul”. Ce le mai lipsia lor în mijlocul unei familii iubitoare?! Dar „Gelozia” nu dormia. Le-au spus multe și între altele că este o păreche pe pământ mai fericită de cât ele chiar cari sunt în ceriuri. De-atunci aceste copile nevinovate începeau a trage veltul alb-strălucitor sub care le ascundea tatăl lor „Sorele”. Blanda lor mamă — „Luna” — le îngăduia. Priviră în mai multe nopți de-arândul. „Gelozia” le tot ațită și — — etă: „Stelele”, „Frigul”, „Gelozia” și „Suferința” pornite pe pământ contra pașnicilor „Flori”. — Dar ce ce le erau vinovate acestea? — Cu nimic!

* * *

Când se întorșe „Zefirul” ca să-și sărute iubitele, ca de obicei — căci lipsia — vedând cele petrecute, scose un gemet dureros, un gemet de-acelea ce se încercă zădarnic ca să spuie însemnătatea durerii ce l’a produs. Ochii lui se încruntară, gura lui, deprinsă a spune șopte și povești, eră mută, căci ori ce-ar fi dis, ar fi fost pră puțin ca să-și exprime nemângăiata lui durere. Iși punea toate puterile ca să-și desgröve iubitele dând „Stele” în lături. Dar ce putea face bietul copil! Nici nu s’a mai numit „Zefir” ci — „Criveț”.

* * *

Când veni „Sorele” din lunga lui călătorie — pe unde veduse pe „Uragan” ridicând și împrașciând munți din năsip, vedând cele petrecute, își muștră aspru fiecele cele blăstemandu-le astfel: „Fiecele mele! Decă v’ati pornit fără scirea mea la răsmeliță contra unor copile, căroră de atâtea cri le-am șters lacrimile din ochi, căci iubiam nevinovăția lor, fiecele mele, blăstămate să fiți ca să faceți în tot anul, fără voia vöstră, câte o răsmeliță în contra celor pe care le uriti atât de mult. „Frigul” și „Suferința” totdeauna să ve înșoțescă și „Zefirul” să ve spulbere. Apoi să plângeți și să se facă

puhoie din lacrimile vóstre, printre care să eșă duș-manele vóstre triumfătoare!

Și așa s'a întâmplat: „Stelele“ s'au numit „Stele de ninsóre“ ér rěsmelița lor — „Érnă“.

Hărlău (România) 1884.

Ioan N. Roman.

O luptă în Sudan.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 89. —

Politica de „civilisare“ a puterilor mari incepe a merge greu. Aceșta civilisare consistă în a cuceri provinci prin celelalte părți ale lumii, spre a le subjugă cu totul, ca ele să-și deschidă câte o piață nouă pentru mărfurile lor.

Dar popórele „barbare“ se deșteptară și încep a mulțami frumos de acéșta ingrigire părinteșcă, căci vor ingrigi ele ênse-și de civilisațiunea lor.

În timpul mai nou nici Anglia nici Francia nu au noroc pe acest teren de civilisare. Barbarii resping „bunăvoînța“ lor. Astfel o pășește acuma Anglia în Sudan în părțile Egiptului. Căci poporul de acolo e belicos și vré să trăiescă liber.

Ilustrațiunea noastră din nr. presinte înfășoșeză o asemenea luptă.

I. H.

Literatura și arte.

Di dr. A. P. Alexi, profesor la gimnasiul din Năsăud, a scos de sub tipar la Sibiu disertațiunea sa cedită în adunarea dela Brașov a Asociațiunii transilvane. Disertațiunea pórta titlul: „Despre importanța studiului botanic. Influența vegetațiunilor asupra dezvoltării vieții animalice și asupra dezvoltării civilizațiunii omenesci“. Aceșta lucrare s'a publicat întěia-óră în fóia noastră, de aceea cetitorii noștrii o cunosc bine. Se află de vëndare la librăria „Concordia“ în Năsăud, cu prețul de 25 cr. seu 50 bani.

Pentru preot. Di Titu Budu, paroc și protopop în Sat-Șugatag în Maramureș, a scos de sub tipar la Gherla un „Indreptar practic pentru păstorii sufletesci“. Cartea lucrată cu multă sîrguință are 701 de pagine, și costă 2 fl. 50 cr. O recomandăm cu plăcere atențiunii onorab. preoțimi pentru care e merită și care de sigur va și profită de ea. Lucrarea e dedicată Pr. SSale părintelui episcop de Oradea-mare, Mihai Pavel, fost episcop al Gherlei.

Opera italiană la Bucuresci ș-a închis stagiunea. Înainte de încheiere a mai repetat odată opera „Haiducul“, de Bimboni, despre care cronicarul nostru dela Bucuresci a publicat anul trecut o dare de sémă în fóia acéșta. Intocmai ca colaboratorul nostru, astfel și cronicarul musical al „Românului“, combate acéșta lucrare nereușită. Greșéla, după dsa, este că libretul s'a incredințat unui libretist italian puțin diaciu și unui musicant asemenea italian, care póte fi un tiner fórte simpatic și un cap de orchestră cu talent, dar nu destul omul ce trebuia pentru a se să profite de un gen nou de musică. A scrie, — dice dsa, — o lucrare națională nu însemnéază nici de cum a îngră diferite arie populare ale unei țeri, și a brodă pe densesle contrapunte mai mult seu mai puțin potrivite cu caracterul lor, ci este a se inspira de simțimentul în genere al acéștei musici și a creá pe basa lor melodii noi potrivite cu situațiunea și simțimintele ce voiesce a esprima.

Un diar de tóte zilele. Cetim în „Telegr. Român“, că în cercurile inteliginței române din Sibiu se desbate cestiunea d'a se înființă un diar politic românesc, care să apară în tóte zilele.

Di A. D. Xenopol, profesor la universitatea din Iași, publică în „La Revue Historique“ un studiu asupra originii poporului român. Scriitorul român face în acest studiu pentru cetitorii importantei Reviste parisiane esamenul critic al teoriilor recente cari au fost susținute de vr'o căți-va învățați asupra originii Românilor. Dsa resumă pe scurt și c'o sinceritate într'adevăr științifică argumentele erudiților, le arătă tot pe scurt părțile lor cele slabe, ș-apoi, aducându-și și dsa argumente pentru seu contra teoriilor lămurite, lasă pe cetitori a le judecă și a se pronunță singuri.

Doze lucrări literare apărură de curénd la Turnu-Severin. Una este: „Istoria orașului Severin“, de V. Demetrescu, 127 pagine, prețul 1 leu 20 bani; alta: „Geografia județului Mehedinți“, de acelaș autor. Ambele scrieri sânt vrednice de spriginire, căci una ne ofere monografia unui oraș interesant, ér alta este icóna credincioasă a județului.

Revista dlui Tocilescu. A apărut volumul 2 fascicula 2 din „Revista pentru istorie, archeologie și filologie“ supt direcțiunea dlui Gr. G. Tocilescu. Acest număr conține: Necrolog: Al. Lambrior. — A. Lambrior: Câteva din scrisorile lui. — Al. Xenopol: Teoria lui Rösler: Documentele (urmare). — M. C. Soutzo: Systèmes monétaires primitifs de l'Asie Mineure et de la Grèce, cu o stampă heliografată și o xilografie în teest. — Gr. G. Tocilescu: Monumente epigrafice și sculpturale din Dobrogea: Igliza (fine), cu șese stampe și șese xilografii în teest. — V. M. Burlă: Domnul Paul Hunfalvy și teoria lui Rösler. — Gr. G. Tocilescu: Documente inedite privitoare la Istoria Română cu o xilografie în teest. — Dr. M. Gaster: Colinde, cântece populare și cântece de stea inedite. — G. Maior: Monumenta comitialia regni Transilvaniae (urmare). — Gr. G. Tocilescu: Doue memorii inedite asupra mișcării române dela 1821, cu istoria haiducului Jian. — V. A. Urechia: Istoria jăfuitorilor țerii romanesce, de un anonim, manuscris comunicat de... — C. Isvoran: Istoria lui Tudor Vladimirescu și a haiducului Jian, manuscris comunicat de d. C. D. Aricescu. — Dr. M. Gaster: Descrierea bisericei Trei-Ierarchi din Iași, de Paul de Aleppo, traducțiune din arăbesce, cu o tabelă litografiată. — T. T. Burada: Datinele la nunți ale poporului român din Macedonia, cu doue xilografii în teest. — Al. Xenopol: Bibliografie grecescă dela sfirșitul epocii fanariote. — T. T. Burada: Podul de pėtră ăis al lui Stefan-Vodă din județul Vaslui, cu doue xilografii în teest. — C. Meisner: Bibliografie: A. Budinsky, Die Ausbreitung der latein. Sprache.

Diar nou: „Monitorul comițiului agricol și industrial al județului Prahova“, se numesce un nou organ de publicitate, menit să respândescă și să comunice esperințele și cunoșcințele agricole membrilor sei.

Note scurte. Di Wachmann va da trei concerte simfonice în sala Ateneului din Bucuresci. — Societatea „Carpații“ din Bucuresci a dat marți la 14/26 febr. un concert în sala „Orfeu“.

C e n o u ?

Sciri personale. Poetul Eminescu se află cu deșevșire bine; peste puține zile un prieten al seu va plecá la Viena, spre a-l duce la Bucuresci. — Di Iosif Popescu, fost redactor al „Albinei Carpaților“, s'a împământenit în România. — Madme Adam, directórea revistei „Nouvelle Revue“ din Paris, în curénd va sosi la Bucuresci, unde a fost invitată de regina Elisabeta.

Hymen. Di Procopiu Clónja, teolog absolvent al archidiecesei sibtiene, la 5/17 febr. ș-a serbat cununia cu dșóra Marta N. Potmolea în Viștea-de-sus în Transilvania. — Dșóra Maria Nichita, absolventa școlei nor-

male pedagogice a institutului Asilul Elena Dómna din Bucuresci, s'a cununat duminică in Asil cu dl Vasile Modálca, învățator in comuna Broscariu, județul Mehedinți.

Balul român din Viena, sâmbëta trecută, in „Grand-Hôtel”, a avut un succes splendid ca nici odată până acum. S'a intrunit lume multă și foarte elegantă. Protectorul balului, arhiducele Rainer, s'a presintat la 10 și $\frac{3}{4}$, rămânând in sală până după miezul nopții; la despărțire ș-a exprimat comitetului deosebita sa bucurie pentru succesul balului. Pentru patronese dl Gian arangia in o parte a salei un cort improvisat cu gust, in mătăsă roșie și in aur; acolo ocupară loc dómnele Maria Dumba cu fiica sa, Clarisse de Lindheim-Virenot, comtesa Traun-Abensperg, barona Catinca de Vasilco; celelalte dame patronese absențară, parte din cause de indispozițiune, parte pentru că nu se aflau in Viena. Balul se deschise prin o promenadă in care dl president de onóre al comitetului, baronul Vasilco a condus pe contesa Traun, dl Nicolae Dumba a condus pe dna Lindheim etc.; apoi urmă jocul, care s'a deschis de către presidentul comitetului dr. Ciurcu cu dșóra Dumba. Ordinea de joc a damelor represintă columna lui Trăian, ér cocardele arangiatorilor înfătoșau „fascés” al romanilor. Musica fu a lui Eduard Strauss; s'au presintat și vr'o doue compositii noue: „Arii românesci” de F. Reine, protectorului arhiduce Rainer, și „Suspînul Carpaților” vals de Scheletti. Dintre notabilități a fost de față ministrii Conrad și Pino, intendantul teatrului de curte br. Hoffmann, br. Tiller, comiții Shönborn și Schlick, ambasadorul frances Foucher de Careil, legatul persian Neriman-Khan și secretarul seu Awtaky-Bey, ministrul reședinte român Carp, deputații Nicolau Dumba, Tomasciuc și alții. Venitul curat se dice, că se urcă la 3000 fl.

Balul românesc din Arad, dat de Reuniunea femellor române, a avut un succes complet, și astfel a produs un vinit curat considerabil. La bal s'a presintat și Pr. Ssa părintele episcop Ioan Mețian, carele la intrare in sală fu întimpinat cu un marș național și cu „Să trăieșcă!” din tóte părțile. Acolo au fost încă comitele suprem Tabajdy, vice-comitele Ormoș, primarul Salaoz. Costumul național al damelor a produs efect mare. In costum au fost dómnele: Ermina P. Dessean, Letiția Oncu, Livia Vuia, Catinca Groza, Hamsa, au mai luat parte dnele Ecaterina Paguba, Geontea, Marcu, Bogdan, Cornea, Puncar, Merce, Eulalia Borbola, D. Popovici, Mișici, Câmpian, véd. Ios. Popovici, Emilia Popescu, véd. D. Cornea, Ioanescu, Telescu, A. Popovici, Truța, Pap, Jakabffy și dșórele Livia Bogdan, Georgina Mișici, Marióra Cornea, Alesandra Popovici, Ana Bonciu, Dragina Mera, Lilla Sêrb, Sofia Cerniț, Paula Raț, Jenny Sêrb, surorile Bocșan, Cornelia Teucian, surorile Adamovici, Matilda Stăjescu, Maria Stoicovici, Beleş, Ermina Chirilescu, Silvia Tămașdan, surorile Radnean, Elena Pop, Valeria Bogar, Ioana Lucaciu. Balul s'a deschis cu Ardeléna, apoi s'a jucat și Romana.

Moștenitorul de tron Rudolf și soția sa arhiducesa Stefania vor sosi la Bucuresci in 27 aprile st. n. Diarele din capitala României ne anuncie, că o primire din cele mai strălucite se va face innalților óspeți, cari vor fi gazduți in palatul dela Cotroceni. In ziua sosirii lor, moștenitorii tronului Austro-Ungariei vor fi întimpinați la debarcaderul dela Giurgiu de Majestațiile Lor regele și regina și de innalții demnitari civili și militari ai statului, precum și de corpul diplomatic din capitală. Arhiducele și arhiducesa vor visita și noul castel dela Sinaia, unde un mare prând regesc va avé loc in onórea lor. In urmă Altetele Lor se vor duce pe Dunăre la Belgrad.

Sinodul protopopesc gr. or. ordinar al tractatului Oradea-mare s'a celebrat in 14/26 febr. a. c. sub președînța veteranului protopresbiter Simeon Bica. In tre obiectele tratate, cauza învățământului a produs lungi și interesante desbateri, in urma cărora sinodul a enunciat a se propune veneratului Consistoriu instituirea a doi subinspectori școlari pe lângă actualul protopop-inspector, ca astfel învățământul să se potă controlă cu mai mare inlesnire și cu mai bun rezultat. Totodată s'a decretat și infiintarea unui fond protopopesc, la care s'a pus deja inceputul colectându-se stante sessione suma de 22 fl. v. a.

Impărțirea faptică a fondurilor comune dieceselor Arad și Caransebes, după cum cetim in „Bis. și Școlă”, s'a făcut la 3/15 febr. in Arad. In acesta și se intruniră de nou delegațiunile, anume din diecesa Aradului: vicariul Ieroteiu Beleş ca președinte, ieromonacul Vasile Mangra ca notar, apoi dnii L. Ionescu, D. Bonciu, I. P. Dessean, dr. N. Oncu, G. Dringău și N. Zigre, (protopopul G. Crăciunescu a absentat); din diecesa Caransebesului: protosincelul Filaret Musta, protopopii G. Peștean, M. Popovici, apoi dnii Iuliu Petrie, G. Bartolomei (notar.) G. Popovici, Ar Damaschin și Sofr. Didraga (dl G. Ioanovici a absentat). Cu ocașiunea despărțirii de sêrbi la 1872 și respective la 1874, cvota românilor din averile până aci comune cu Sêrbii, a fost 459,264 fl. 88, care s'a pus in administrațiunea unei epitropii numită: „Epitropia provisorie a fondurilor comune”. In administrațiunea acesteia fondurile comune, până la 1 iulie 1883 au crescut la suma de 653,820 fl. 34, de și dela 1876 încóci in fie-care an s'a cheltuit câte 22 mii la susținerea consistorielor și a epitropiei administrătore. După efectuarea despărțirii, membrii delegațiunii se presintară in corpore la Pr. Ssa părintele episcop diecesan Ioan Mețian, spre a-i aduce tributul stimei și mulțămitei lor.

Serată musicală in Timișóra. Reuniunea română de lectură din Timișóra-Fabric a improvisat la 17 febr. o serată cu dans in localitățile sale, care a reeșit foarte splendid. Cu asta ocașiune dna Alesandrina Opris a executat, escelent ca totdeauna, „Cântecul păstorului” de Fr. Schipek, dna Maria V. Poruț a cântat încântând pe toți „Visul meu”, ér dșóra Aurelia Pop a cântat cu multă simțire câteva cântece românesci. Corul de dame și corul miest au cântat doue piese noue. După serata musicală, începú dansul care ținú până dimineața.

Reuniunea română de gimnastică și de cântări din Brașov a ținut adunarea sa generală la 12/24 febr. sub presiul dlui profesor Ipolit Ilasievici, vice-președintele reuniunii. In anul trecut reuniunea ș-a cumpêrat un stég cu 300 fl., secțiunea de cântări a dat doue conveniri și un concert, dar a avut nenorocirea d'a perde pe conducătorul seu Cipr. Porumbescu și pe dșóra Cornelia Roman. Capitalul reuniunii se urcă la 2172 fl. 59 cr. Conducător al corului s'a ales dl Iacob Mureșan jr., conducător al exercițiilor gimnastice dl prof. Ioan Panțu.

Bal mascat in Oravița. Reuniunea română de cântări și musică din Oravița arangéază duminică in 2 martie (19 febr.) in sala otelului „Coróna unгурéscă” din Oravița bal mascat precedat de producțiunea corului seu vocal: 1) Un cormaistor cu talent”, scenă comică, cor bărbătesc și solo cu acompaniare de pianoforte, text și musică de Richard Genée; 2) „Cocóna Chirița in voiagiu”, cântec comic de V. Alecsandri. In óra de pausă se va jucá: „Bătuta” și „Călușerul” de tinerimea din Oravița română.

Bal in Satulung. Reuniunea de curênd infiintată a femeilor române din Brașov și din Săcele, cu scopul d'a ajutorá védivele sárace gr. or., arangia la 1 mar-

tie st. n. in Satulung (Săcele), precedat de o serată musicală. Venitul curat fu destinat pentru fondul Reunirii.

Bal la Hondol. Direcțiunea școlară din Hondol, in Transilvania, a dat in duminica trecută un bal in sala de dans din Certes, in folosul fondui pentru clădirea unei școle in Hondol. Ofertele sânt a se adresa dlui Em. Prodan in Hondol.

Cătră amicii culturii naționale. Dl C. Esarcu, președintele Ateneului Român din Bucuresci, face un apel publicului spre a contribui la clădirea unui edificiu al Ateneului. Spre acest scop Ateneul are deja 129,300 lei. Cele trei idei fundamentale ce vor găsi corporisarea lor in edificiul Ateneului sânt: o vastă sală de conferințe, de concerturi simfonice, de congrese literare seu economice, precum și de alte manifestațiuni de asemenea natură, o mare sală pentru bibliotecă, al căreia fond de cărți se posedă deja, și care va fi deschisă in toate zilele publicului. Această bibliotecă va purtă denumirea: Biblioteca Carol Rosetti; in fine o galerie de Belle-Arte. Impregiurul salonului, destinat pentru intrunirile particulare ale membrilor Ateneului și ale comitetelor societăților de inițiativă privată, se vor grupă mai multe piese destinate a fi cancelariile acestor societăți.

Generalul Tell a murit. Densul a fost unul din bărbații de frunte ai României, care a jucat rol mare in istoria modernă a patriei sale. La început a fost in relațiuni intime cu Ion Ghica, Bratienii, Bălcescu, C. A. Rosetti; dar după izbânda dela 1848 Tell s'a despărțit de ei, rămânând astfel până la mórtea sa, care a urmat, la 12/24 febr. sêra la 7 ore, in etate de 77 ani.

Horia și Cloșca la Paris. In anul acesta se implinesc o sută de ani dela rescôla lui Horia și Cloșca. Din întemplantare, tocmai in anul curent un profesor la renumita universitate Sorbona din Paris, dl Alfred Ramboud, a ținut un șir de lecțiuni, despre această mișcare națională. Densul espuse mersul revoluțiunilor, și, din când in când, făcea să reieșă inaintea auditorilor câte una din acele epice scene ale luptelor române. Aceste lecțiuni au deșteptat cea mai mare interesare.

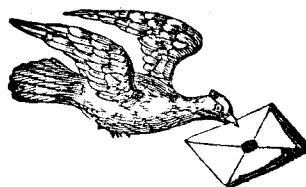
Sciri bucurescene. La palat s'a dat in sêptemăna trecută un bal strălucit; danțul, început la orele 9^{1/2}, a ținut până aproape de ziua; regele și regina până intr'un târziu au asistat la diferitele danțuri. — La balul comercianților s'a pus mai multe obiecte la vândare; un album oferit de regina s'a urcat la suma de 3000 lei, pe acesta regina a zugrăvit o acuarelă, pe prima pagină este scris de mâna sa „Harnic și darnic”. Regina a mai dat doue doniți pe care a scris: „Când pisica nu-i acasă, jôcă șorecii pe mêsă”. Una a fost cumpărata cu 400 lei, alta cu 550 lei. Damele se presintară tôte in costum național. — Pentru clădirea unei catedrale in Bucuresci se va cere camerei intr'una din cele mai apropiate ședințe un credit de 5.000.000 lei. — Grădina botanică din fața Academiei se va desființa și se va inființa o grădină botanică sistematică pe platoul dela Cotroceni. — Societatea „Transilvania” a ținut adunarea sa generală in duminica trecută, cu care ocaziune s'a ascultat și darea de sêmă a comitetului despre gestiunea anului 1883. — Comitetul Jockey-clubului demisionând, s'au făcut noue alegeri; vechiul comitet a fost din nou numit; dnii generali I. Florescu și G. Manu sânt președinții sei.

Ucigătorii lui Mailáth: Spanga, Pitély și Berecz, judecați la mórte și de cătră forul cel mai nalt, n'a fost grațiatii. Esecutarea sentinței s'a efectuat in 23

febr. la șapte ore deminêța, in curtea interioară a temniței. Intêiu fu spênđurat Spanga, apoi Pitély și in urmă Berecz, fostul servitor al ucisului. Cei doi dintêi, in momentul din urmă, au cerut ertare familiei Mailáth; dar cel din urmă, Berecz, și atunci strigă că este nevinovat și blăstêmă pe judecători!

Necrológe. *× Maria Bădilă n. Oniț,* vêduvă după protopresbiterul Petru Bădilă, in etate de 79 ani, după lungi și grele suferințe, împărțasită fiind cu SS. Taine, in 10/22 febr. la 2 ore diminêța și-a dat nobilul suflet in mâinile Creatorului. Remășițele pămêntesci se transportară duminică in 12/24 c. la 3 ore după amêđi, in cimiteriul greco-resăritean dela Pôrta turnului spre repaus etern. Subscriși aduc acêsta jalnică și durerôsă scire la cunoșcința tuturor consăngenilor, amicilor și cunoșcuților. Sibiiu, febr. 1884. Maria Hannia născ. Bădilă, Ioan Bădilă, subjude reg. ca fii. Valeriu P. Bologa, c. r. locotenent, Anna mărit. Moga, Maria Bologa, dr. Ioan Moga, nepoți. Ioanna Bădilă născ. Moldovanoră. Iacob Bologa, consiliar aulic in pensiune, Ioan Hannia, protopresbiter și director seminarial, ca gineri. Alesandrina, Eugenia, Aurelia, Anicuța Moga, ca strănepôte. — *Mihail Crișan,* parocul și protopopul gr. c. al Reghinului-săsesc, in urma unei suferințe grele de un an și doue luni, la 26 febr. st. n. a trecut la repaus etern, in anul al 71-lea al etății și al 47-lea al funcțiunii sale ca paroc și protopop. Il gelesc: Georgiu vice-protopopul Giurgeului, Eugeniu mare proprietar, Iustin oficial, Amalia și Valeria ca fii și fiice. Marcu Cetățian și Demetriu Truța subjuđi reg. ca gineri. Agapia n. Marinoviciu, Ana n. Vestemean și Luisa n. Walter ca nurori. Sabina cu soțul seu dr. Absolon Todea avocat Gizela, Ana, Sidonia, Eugeniu, Ioan și Olga ca nepoți.

Poșta Redacțiunii.

Blasi. Ghicitura matematică nu se pôte publică, fină că semne de acle nu avem in tipografie.

Harlau. Traducerea piesei va fi bine primită.

Doine populare. Culege altele, decât vei merge acasă!

Oftarea mea. Nici chiar rime bune. Ascultă o strofă:

O! iubita mea frumoșă,
Până când voi chinui?
Vino dragă grațiosă
Durerea să mi-o alini!

Călindarul sêptemănei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminea lasatului de branză, Evang. dela Mateiu c. 6 v. 4, a inv. 4.					
Duminea	19	2	Sf. Ap. Archip.	6 40	5 45
Luni	20	3	Păr. Leon Episcopul	6 40	5 47
Martți	21	4	Cuv. Păr. Thimotei	6 38	5 49
Mercuri	22	5	Sf. Martiri d. Eugenia	6 36	5 50
Joi	23	6	Sf. Ieromon Polycarp	6 34	5 51
Vineri	24	7	† Af. cap Sf. Ion Bot.	6 32	5 52
Sâmbetă	25	8	Romul și Rem.	6 30	5 52

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală.